SPECIMEN MEDICUM
INAUGURALE,

DE

QUINQUE PARTIBUS MEDICINAE,

QUOD

FAVENTE SUMMO NUMINE

Ex Auctoritate MAGNIFICI RECTORIS,

JOANNIS JACOBI SCHULTENS,

S. S. TH. DOCT. EJUSDEMQUE FACULT. UT ET LL. OO. IN ACAD. LUGD. BAT. PROF. ORDINAR. COLL. THEOL. PRÆP. ET ILLUST. ORD. HOLLAND. AC WESTFR. REGENTIS. MSS. LEGATI WARNERIANI INTERPRETIS.

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI *Consensu*,
& *Nobilissimae* FACULTATIS MEDICÆ *Decreto*,

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus, & Privilegiis
ritè ac legitimè consequendis,

publicè defendet

MICHAËL GREGORIUS STEVENS, ARTIUM DOCTOR.
TUNGRENSIS.

Ad diem 13. *Octobris* MDCCLX. *H. L. Q. S.*

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud GERARDUM POTVLIET, 1760.

Non ſemel quaedam ſacra traduntur. Eleuſis ſervat, quod oſtendat reviſentibus. Rerum natura ſacra ſua non ſemel tradit. Initiatos nos credimus, in veſtibulo ejus haeremus. Illa arcana non promiſcuè, nec omnibus patent: reducta & interiore ſacrario clauſa ſunt. Ex quibus aliud haec aetas, aliud quae poſt nos ſubibit, aſpiciet. Quando ergo iſta in noſtram notitiam perducentur? Tardè magna proveniunt, utique ſi labor ceſſat.

Senec. Q. N. *Lib.* VII. *Cap.* XXXI.

/8/

SPECIMEN MEDICUM INAUGURALE,

DE

QUINQUE PARTIBUS MEDICINAE.

§. I.

Multi nomine Medici; re autem & opere perpauci. In millibus unus eſt, quem probitas commendet, ratio regat, confirmet experientia, univerſa rerum medicarum ſcientia exornet. Medicina, alia eſt ſpeculativa, alia practica; utriusque finis ſanitas. Ad finem collimat Speculativa, dum hominis ſani naturam indagat in Phyſiologia, corpus morbo affectum, in Pathologia conſiderat, & morborum ſigna in Semeiotice perpendit: Scopum attingit Practica;

cum sanitatem in Hygieine tuetur, in Therapeutice restituit. Choreas ducit Physiologia, nec immeritò: qui enim partium officia non calluerit, is earumdem vitia malè dignoscet, pejus curabit. Objectum Physiologiae, res naturales, sive naturalem hominis compositionem ingredientes. Septem vulgo recensentur, Elementa, Temperamenta, Partes, Humores, Spiritus, Facultates & Functiones. Quot capita, tot fere de *elementis* sententiae. Hic nubes & inania captans, formas primas, seminum & motûs originem prosequitur. Ille materiam primam ad arbitrium cudens, ad nutum secans, ad libitum movens, ingeniosas nectit fabulas. Ignem, aërem, aquam & terram Peripatetici jactant; Chymici salem, sulphur, mercurium, alii aliud toto crepant ore: Si sapis, inextricabiles systematum nodos otiosis relinque: Vera corporis principia, oculisque subjecta fidelibus sunt partes solidae & fluidae; ulteriora ne quaesieris. *Temperamenti* nomine intelligitur certa quaedam corporis habitudo, ex mutua solidorum, fluidorumque actione pendens. Hinc innumeras temperamentorum differentias conjice; prout enim pars fluida tenuior est aut spissior; prout solida plùs minùs tenditur, relaxatur; diversa exurgunt temperamenta, sua cuique sexui propria, diversis regionibus diversa, & in iisdem subjectis pro aetate, tempestate, moribus, victûs ratione mutabilia. *Pars* definitur quidquid totum ita complet, ut suâ praesentiâ perfectionem addat, absentiâ detrahat. Duplicis generis partes jam agnovimus, solidas nempe & fluidas. Solidae ex fibris modò per fasciculos collectis, ut in musculis & tendinibus, modò in telas expansis, ut in membranis; modò in Lamellas compactis, ut in ossibus; modò ex membranis in se redeuntibus canalem cavum conicum vel cylindricum efformantibus, ut in vasis, conflantur. Ex vasis totum componi corpus, etiamsi ossa excipias, nulla sunt, quæ demonstrant. Fibras irrigant, quotquot sunt in corpore, *Humores*, motu perpetuo agitati. An solida fluidis imperent, an pareant, disputant Authores; sed perperam: agunt in invicem & aguntur, mutuasque causae & effectuum vices praestant. Vivifica succorum moles, qualis in arteriis ve-

venisque continetur, sanguis audit, omnium humorum fons inexhaustus. Sanguinis materia chylus liquor lacteus & subdulcis, ex alimentis in ventriculo eliquatis proveniens. Chylosim inchoat oris & dentium actio, adjuvat gastricus humor, perficit stomachi & partium adjacentium motus, confirmat bilis & fucci pancreatici permixtio. Chylus in intestina delapsus, notâ regione viarum ad subclaviam appellit, divitibus undis sanguinem auget, singulas corporis partes peragrat; pabulo rore alluit; succosque, quibus fetus est, si inutiles amandandos; si utiles resorbendos impertit. Ad secretionum varietatem explicandam, quae afferuntur fermenta, pororum configuratio, liquor glandulis ingenitus, figmenta totidem. Ut in hepate bilem, in renibus urinam, in cute sudorem, &c. Sic in cerebri cortice *Spiritus* animales secerni, sunt, quae suadent: si oculorum aciem fugiunt, mentis captum non superant. Hoc systema potius doctrinam verbis, quam veris adornat. Nauseam hodie movet vetus *Facultatum* cantilena. Quod vanis earum idolis bona affixerat antiquitas, illud in artificiosam partium mechanicen oculatior refunde: cave tamen a machina Cartesii. *Functio* dicitur animae, vel corporis, vel utriusque simul operatio. Celebris est functionum in vitales, naturales, animales distinctio. Vitales dicuntur, quae vitam ita faciunt, ut iis carere nequeat, ut motus cordis, respiratio, sanguinis circuitus, &c. Naturales assumpta sic mutant, ut in naturæ nostrae partem abeant. Ad hunc censum pertinent actiones viscerum, quae recipiunt, retinent, movent, mutant, miscent, secernunt, applicant, excernunt. Animales ita in homine contingunt, ut vel intellectus humanus ejusmodi ideas indè concipiat, quae actioni illi corporeæ unitæ sunt; vel voluntas his actionibus excitandis operetur, aut iis moveatur. Huc spectant animi affectus, sensus & motus voluntarii. Cerebrum Regia mentis est sublimibus alta columnis. Spiritus animales, dum mentis mandata partibus deferunt, unde motus animalis, dum velut exploratores, externis insident organis, & ad cerebrum reflui, de iis, quae extus geruntur, mentem admonent, un-

 de

de ſenſus; Regiae miniſtri non malè dicuntur: ſed ſpecioſè magis, quam verè. Cerebrum per propagines ſuas in corpore ubique eſt praeſens. Quidni ergo anima per ſe ipſam illic poterit quoque operari? Qua ratione anima in corpus agat & mutuò a corpore patiatur; aſſequi tentat homo, ſcire nequit. *Dixit & facta ſunt.* In organorum & effectuum obſervatione quieſcit Medicus; in cauſis ſupremam Numinis voluntatem adorat.

§. II.

Hominem ſanum, functionum omnium integritas facit; morbidum unius etiam defectus. Ut actionum perfectionem explicat Phyſiologia: ita laeſionem comprehendit Pathologia, quae agit de morbo, cauſa morbi & ſymptomate. *Morbus* rectè definitur, conditio tollens facultatem corporis aptam omnibus actionibus perfectè exercendis. Cùm autem actiones ſint partium; parteſque conſiderentur vel ut ſimplices, vel ut organicae, vel ut ex ſimplicibus & organicis compoſitae: indè tria oriuntur morborum genera, intemperies, mala conformatio & unitatis ſolutio. Intemperies in partem ſimplicem cadit; mala conformatio parti organicae propria eſt; utrique competit unitatis ſolutio. Intemperies juxta veteres vel eſt ſimplex, ut calida; vel compoſita, ut calida & humida; verum Neoterici caloris & frigoris, humiditatis & ſiccitatis ideas explodunt, meliùſque ad acre, falſum, acidum, &c. Laxum, rigidum, firmum, debile &c. confugiunt. Mala conformatio vel eſt in figura, ut oris diſtortio; vel in meatu latiore, ut aneurisma; anguſtiore, ut obſtructio: in laevitate, ut lienteria; aſperitate, ut tracheae arteriae raucitas: in magnitudine aucta, ut pes longior; imminuta, ut digitus brevior: in numero excedente, ut ſextus digitus; deficiente, ut manûs amputatio: in ſitu, ut hernia; in connexione, ut palpebrae utriusque coalitus. Praeter eſſentiales morborum differentias dantur & aliae accidentales, quae ratione circumſtantiarum diverſa & notatu digna, ſive ad pro-

prognosim, sive ad curationem nomina sortiuntur: sic ratione durationis morbus est chronicus, ut hydrops; acutus ut pleuritis; peracutus, ut febris ardens; acutissimus, ut apoplexia. Ratione moris, benignus, ut alvi fluxus; malignus, ut variolae; venenatus, ut viperae morsus; contagiosus, ut pestis. Ratione numeri, unus; ut simplex ventriculi intemperies; compositus, ut phlegmone; implicitus, ut pleuritis cum asthmate; connexus, ut febris a pleuritide; dispersus, ut ulcus pedum cum nephritide. Ratione originis, haereditarius, ut lues venerea; adventitius, ut paralysis. Ratione loci, sporadicus, ut lethargus; endemius, ut Anglorum phthisis; epidemius, ut morbilli. His omnibus morborum differentiis suae a Medicis causae tribuuntur. Felix, qui potuit morborum noscere causas: ignoti enim nulla curatio. Qui plures morborum causas statuunt, his ignoscimus, dum, ignoscant nobis, quod statuamus pauciores. Causas igitur in Procatarcticas & Praedisponentes, seu in Potentias nocentes & Seminia distinguimus. Illa plerumque pravus est rerum non naturalium usus; haec latet in solidis modò, modò in fluidis: si a sanguine nomen accipiat, plethora dicitur; si ab humoribus cacochymia nuncupatur. Symptoma sic dictum, quod morbis causisque accidat, est affectus contra naturam, qui morbum, velut umbra corpus, sequitur. Tria distinguuntur symptomatum genera, actiones laesae, excretorum & retentorum vitia; mutatae corporis qualitates. Symptoma actionis laesae totuplex, quotuplex actionum laesio: laeditur autem vel imminutè, ut in bradupepsia; vel depravatè, ut in malacia, vel acutè, ut in fame canina; vel abolitè, ut in paralysi. Excretorum & retentorum vitium quintuplex, vel enim peccant in substantia, ut vermes, calculus; vel in qualitate, dum acria sunt, salsa, naturae suae degeneria, &c. in quantitate, deficiente, ut ischuria; excedente, ut diabetes; in loco, ut ileus; in tempore tandem, ut tardior vel citior menstrui sanguinis excretio. Mutatae dicuntur corporum qualitates, cum sensibus externis ingratè percipiuntur: sic color flavus

vus in ictero visum; gravis axillarum odor olfactum, ructus acidus gustum; linguae scabrities tactum, borborygmi auditum moleste & contra naturam afficiunt.

§. III.

Si caecus a caeco ducitur, ambo in foveam cadent. Lapsum times? facem praeferat Semiotice; lubricum ostendet iter, & affulgentibus signis ad morborum cognitionem quasi manu te perducet. Signa morbi alia sunt commemorativa, diagnostica alia, alia prognostica: commemorativa praeteritum morbi statum exhibent, diagnostica praesentem explicant, prognostica futurum præsagiunt. Haec vel salutaria, quae sanitatem portendunt; vel lethalia, quae mortem ominantur. Omnium cognitio medenti necessaria. Non danda remedia, ubi natura morbo superior, sola potest opus explere; non danda etiam, ubi nullus medicinae locus, & victor morbus aegrum jugulat: crimen esset in homicidii partem venire: nec infamandum praesidium, aliàs profuturum. In rebus dubiis praestat anceps potius, quam nullum remedium experiri; at illud dijudicare, non cujusvis est, (*judicium enim difficile*) Sed sagacioris Medici, qui spem ab absoluta signorum cognitione depromit. Caeteris praestant Pathognomica, quae omni, soli & semper conveniunt: utinam talia in omnibus adessent! His deficientibus ad aliorum Syndromen confugiendum. Signa diagnostica, vel speciem morbi denotant, vel morbi causam ostendunt. Quae speciem morbi denotant, desumuntur a parte affecta, actione laesa, doloris proprietate, situ, propriis accidentibus, excrementis, juvantibus & laedentibus. Sic a juvante calido remedio morbus frigidus innotescit; punctorius pleurae dolor pleuritidem indicat; motûs & sensûs privatio apoplexiam signat; sputa purulenta phthisim arguunt; rubor in oculis phrenitidem minatur. Signa, quae morbi causam ostendunt, repetuntur, ab affectûs specie, partium natura, excrementis, humore dominante, doloris proprietate, & cutis colore: sic erysipelas bilem,

bilem, arenulae in urinis calculum, affectio hypochondriaca bilem atram, pruritus falfam pituitam, ruber color fanguinem, aegritudinis caufas effe denuntiant. Signa prognoftica humoris coctionem vel cruditatem, longitudinem morbi vel folutionem, vitam vel mortem praefagiunt. Apage chiromanticos, fagas & alios ejusdem farinae ardeliones, quorum fortuna vitrea, dum fplendet frangitur; qui polliceri, non praeftare; praedicere & mentiri folent. Medicus, ut de vitae longitudine, vel brevitate decernat, non manuum incifuras, non articulationes metitur; fed naturae curfus & recurfus, momenta, cafus, fortunas, difcrimina, tacitâ mente volvit & revolvit; ficque effectus obfcuros per evidentes caufas, caufas latentes per effectus manifeftos inveftigando, artificiofae praefagitionis habitum affequitur. Nihil in arte pufillum, nihil contemnendum, abjecta quaevis & fordida, Medico funt praedictionis materies; fputa, lacrymae, fudores, faeces, fanguinis ftillicidia, maculae cutis, linguae color, &c. Sed ad crifes, arteriae pulfus, & urinas praecipuè refpiciendum. Crifis eft materiae evacuatio, cum infigni corporis perturbatione & morbi mutatione, five ad falutem, five ad mortem: tutior eft, quae per evacuationem contingit, quam quae per abfceffum; optima, fi fiat cum aegrotantis euphoria; peffima, dum vires profternit, absque ulla morbi remiffione. Pulfus eft alterna arteriae inanitio & repletio, a cordis vaforumque fyftole & diaftole pendens. Omnes omnium pulfuum differentias, quas Galenus enumerat, mitte fectari: fatis erit naturales pulfus conditiones in quantitate, qualitate, quietis tempore, robore, arteriae ftatu pofitas obfervare: Ut enim pulfus plenus, validus, ordinatus, mollis fanitatem promittit; ita parvus, inaequalis, formicans, vermicularis, convulfivus, res aegrotantis in deplorato effe praenuntiat. Urina humor eft fatis notus, ut definitione non egeat: varia eft ratione quantitatis, coloris, confiftentiae & contentorum. Pro varia principiorum, quibus conftat indole, varios corporis affectus declarat. Cavebis tamen, ne ibi periculum grave vaticineris, ubi levior caufa

urinas in deterius mutavit: fruftra etiam falutem fpondet urina, nifi caetera confentiant: *urina bona, & tamen aeger moritur.* Si quid dubiè (quod faepe contingit) urina repraefentat, folvet dubium omnium corporis partium fedula luftratio: ad fexum, aetatem, vitae genus, loca, tempora attende. Verba dat & aegros ludit, qui ex fola urinarum infpectione fe morbos omnes cognofcere hariolatur.

§. IV.

Hygiene fanitatem rectâ vivendi ratione fervat: quid praeftantius? Objectum ipfius *res non naturales*, aër, cibus & potus, motus & quies, fomnus & vigilia, excreta & retenta, & animi pathemata. Aëris in corpora vires demonftrare, quid opus? malè affici, fatis eft ad morbum; fatis ad mortem non affici. Laudatur purus, tenuis, amoenus, ferenus, temperatus, nullis foedatus inquinamentis: contrariorum lege noxius innotefcit. Quodnam fit aëris infalubris remedium, rogas? nullum fugâ tutius agnofco: fi fugere non licet, aërem impurum fuaveolentibus emenda; contagiofum fpirituofis corrige, humidiorem exficca, refrigera calidiorem. Deficienti femper naturae, neceffarium femper alimentum. Ut victum ex arte praefcribas, diftingue aetatem, perpende vires; religionis, tempeftatis & confuetudinis rationem habe. Fruftra laudabilis cibus, fi parem difpares fumunt. *Senes facillimè jejunium ferunt, mox aetate confiftentes, minimè adolefcentes, omnium minimè pueri. Aph. Hipp.* 13. *Sect.* 1. *Corpora, quae crefcunt, plurimum habent calidi innati, plurimo igitur egent alimento. Aphor.* 14. *Sect.* 1. *Ventres hyeme & vere naturâ funt calidiffimi; his igitur temporibus, alimenta plura exhibenda. Aph.* 15. *Sect.* 1. In genere optimus alimenti modus, quod quisque concoquit; fapit, qui ftomachum fuum interrogat. Quo fimplicior cibus, eo falubrior. Qui palato fapit, boni fucci eft & facilis digeftionis, caeteris praeferatur. Rarò profunt condimenta, faepiffime nocent. Cur aetas noftra morborum adeo ferax? in promptu ratio eft, coquos numera.

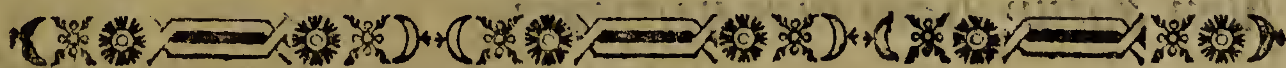
ra. Quis in ſumendis cibis ordo ſervari debeat? an coena prandio anteponenda? quaeſtiones ſunt, quas convivarum diſputationi libenter relinquimus. Aqua potus omnium antiquiſſimus: fluviatilis, modo pura ſit, optima; peſſima paluſtris. Ad fluvialem fontana; ad paluſtrem putealis accedit. Aquam ſic lauda, ut vinum non improbes. Ebrietas foedum morbi genus: ſed in ebrium infamia cadit, non in vinum; quod vi ſuâ prodeſt, alienâ tantùm culpâ nocet. Exercitii utilitatem luculenter probat morbus, commune otii ſtipendium. Hinc apud veteres prima lex ſanitatis, non ſatiari cibis; proxima, impigrum eſſe ad laborem. Motus, ſi moderatus, vires auget, corpus firmat, humores craſſos dividit, crudos coquit, ſuperfluos eliminat: ſed bona ſunt vicina malis; immodicus ſolida atterit, exurit fluida, ſpirituoſa ventilat. *Medium tenuère beati.* Otia corpus alunt, animus quoque paſcitur illis; ſed eadem ignavum corrumpunt otia corpus. Docet Medicus, quo quisque modo fugiatque feratque laborem: ſic corpus exercet, ut non fatiſcat; ſic quieſcere ſinit, ut non torpeſcat; auream ubique ſectatur mediocritatem. Optimus ſomni & vigiliae ordo, dum ſeſe mutuò excipiunt: modum in utroque ſervare memento. Somnus longior ſolidorum elaterem obtundit, fluida inſpiſſat, caput replet, ſenſus hebetat. Vigilia bilem aſperat, auget acre, ſpiritus conſumit, impedit nutritionem. *Medio tutiſſimus ibis.* Per excreta & retenta intellige corporis ſuccos, vel utiles & in noſtri ſubſtantiam faceſcere aptos, vel inutiles (quâ data porta) abigendos. Non impune feres, ſi in retinendo vel excernendo natura deliquerit. Profuſo laudabilium ſuccorum theſauro, imminet virium, vitae jactura; retentis, quae ſunt excernenda, gemunt ſub pondere vires; ſarcinae brevi ſuccumbendum. Sanitati utiles eſſe animi motus, quis ignorat? Amore, ſpe, gaudio, &c. ſanguis vegetior fluit, ſtimulatur ſolidorum actio, promoventur ſecretiones, uberior fit tranſpiratio. Sed ſunt certi fines, quos ultra citraque ſanitas conſiſtere nequit. Laxatis habenis nocent affectus, qui proſunt temperatis. Procul ergo moeror, odium, iracundia,

libido, auri fames, livor &c. Quae fusque deque omnia miſcent, & laeſas functiones enormi quatiunt tumultu. Extra aleam eſt, qui domeſticis hoſtibus imperat, motos componit fluctus, ſperat infauſtis, metuit ſecundis alteram ſortem bene praeparato pectore, aequam rebus in arduis ſervat mentem; non ſecus, ac bonis ab inſolenti temperatam laetitia. Sic ſanitatem, ut ut lubricam, Medicus ſtabilit tueturque; &, quod ſapientis votum eſt, mentem ſanam facit in corpore ſano.

§. V.

Ut ſanitatem praeſentem Hygiene ſervat; ſic lapſam Therapeutice reſtituit: non unâ eâdemque morbos omnes oppugnat armaturâ: aes illi triplex, triplex telum, Diaeta, Pharmacia, Chirurgia. His omnibus ſatis fuit olim unus artifex; poſterior aetas ad majorem ſedulitatem plures dedit. Pharmacopolus remediorum armamentario praeeſt; manus auxiliatrices adhibet Chirurgus; Medicus ſummus rei medicae dictator, quid, quantum, quomodo & quando ſit agendum indicat & tripartitam adverſus naturae hoſtes, aciem movet. Diaeta, debita eſt rerum non naturalium, victûs praeſertim adminiſtratio. Ut variat morbus, variam vivendi legem expetit. *Tenuis & exquiſitus victus, in longis morbis ſemper periculoſus. Aphor. Hipp.* 4. *Sect.* I. *Ubi peracutus eſt morbus, tunc tenuiſſimo victu uti neceſſe eſt. Aphor.* 7. *Sect.* I. *ſed conſiderare oportet, an aeger tali diaetâ ad morbi vigorem ſufficiet. Aph.* 9. *Sect.* I. *Videndum etiam, quibus ſemel aut bis, plura pauciorave offerri conducat; ſed dandum aliquid regioni, tempori, conſuetudini & aetati. Aph.* 17. *Sect.* I. Evidentior pars Therapeutices Chirurgia, vulnera ſanat, tumores reſolvit, apoſtemata maturat, fracturas reſtaurat, &c. Omnes ipſius operationes ad continui diviſionem, diviſi unionem, extractionem alieni, & remediorum exteriorum applicationem non malè revocaveris. Pharmacia paucarum herbarum olim ſcientia, nunc prodigioſâ remediorum ſylvâ luxuriat. Ex his ſunt gratiora alia, quae in uſum vocavêre hodierni Medici, delicatiori hominum palato

to indulgentes: alia, quae vetus aetas comprobavit, minus grata, virtute praeſtantiora: ſunt compoſita quaedam, quaedam ſimplicia; in utrisque mitiora, vehementiora. Sapit, qui in denſo pharmacorum agmine; ex multis pauca, ex paucis exquiſita indicationibus accommodat. A morbo, cauſâ morbi & ſymptomatum praecipuae fluunt remediorum indicationes. Morbus tolli, cauſa deleri, mitigari ſymptomata poſtulant. Singula in tempore & loco exequi, hoc opus, hic labor eſt. Quidquid agat medicus, in votis habet, aut morborum emoliri cauſas, aut emendare: cauſas emendat remediis alterantibus, quae vitiatam humorum craſim immutant; exemplo ſint *diluentia*, *refrigerantia*; *antiſcorbutica*, *febrifuga* &c. Emolitur per evacuantia, quae naturam ab humorum colluvie feliciter expediunt. In plethora optimum evacuationis genus venae ſectio. In ea celebranda revulſioni, aut derivationi conſule. Urgente neceſſitate infantibus, ſenibus, gravidisque mulieribus venam ſeca; deteſtanda eorum religio, qui dum ſanguini parcere volunt, aegrum immiti pietate jugulant. Ut plethoram venae ſectio, ſic cacochymiam purgatio tollit. Varia purgantium genera, quae indiſcriminatim adhibere nefas: alia per vomitum humores agunt, alia per ſeceſſum: quo natura vergit, eo ducendum. Promptius agunt emetica, quàm cathartica, & ſtabulantem in primis viis humorum ſaburram potentiùs eluunt: ſed cautè tractandum anceps iſtud remedii genus; quo fortiùs agit, eò validiùs laedit praepoſterè adhibitum; caveant phthiſici, haemoptoïci, plethorici, &c. In aliorum evacuantium uſu maximâ quoque prudentiâ opus eſt; data tempore proſunt & data non apto tempore ſaepe nocent. Nullus ergò temerario auſu involet in medicinam, niſi remedium diverſis morbis, diverſis morborum temporibus, ſymptomatis, cauſis, aegri viribus, naturae, aetati, regioni, temperamento noverit accommodare; niſi ſciat, quid ſanitatem foveat, quid deſtruat, quid reparet: hanc ſcientiam non aliunde, quam ex quinque Medicinae partibus comparaveris.

COROLLARIA.

I.

Anima eſt omne illud, quod eſt actuoſum ex interno principio.

II.

Homo conſtat ex mente & corpore & tertio, quod copulam facit, ſeu proxeneta.

III.

Anima medica eſt proxeneta corpus inter & mentem.

IV.

Homines tranquilli animi citiùs ſanantur: & ſunt longaeviores iis, qui non ſunt animo tranquillo.

V.

An illud, quod in turbas movetur, eſt id ipſum, quod ſanitatem perficit, morbum abigit, vitam tuetur?

VI.

Animi tranquillitas plus facit ad vitam prolongandam, quàm omnes Panaceae Adeptorum.

VII.

In plerisque animi pathematibus nocet venae ſectio.

VIII.

Non datur liquidum nerveum.

I X.

Vita non consistit in circulatione.

X.

Sanguis Coronariarum non est causa contractionis cordis, nec particularem circulum absolvit.

X I.

Calor vitalis non fit ab attritu.

X I I.

— — — — — — — — *Mors sola fatetur, quantula sunt hominum corpuscula.* Juven. Sat. 10.

X I I I.

Satius est ante, quam post somnum congredi: satius vacuo, quam pleno ventriculo.

X I V.

Tempus ad procreandam prolem aptissimum est incipientibus vel cessantibus menstruis.

X V.

Non habentur animalcula in semine.

X V I.

Non datur certum graviditatis signum.

X V I I.

Embryo sugit humorem amnii.

X V I I I.

XVIII.

Qui novit naturam ducere, hic summus Medicus esto.

XIX.

In morbis omnibus primarum viarum rationem habeto. Sed attendito illud Lucani Lib. 2.

Excessit medicina modum nimiùmque secutae, quà morbi, duxère manus.

XX.

In morbis chronicis purgato per epicrasim.

XXI.

Corpora, cùm quispiam purgare voluerit, oportet fluida facere. Hipp. Aph. 9. lib. II.

XXII.

Scio Medicos plus interdum quiete, quàm movendo, atque agendo proficère. Liv. lib. 12.

XXIII.

Medicus in desperatione, gubernator in tempestate cognoscitur. Horum omnium famam praecedentia pericula extollunt. Sidon. Apol. 8.

XXIV.

Argentum vivum Hippocrati fuit notum.

XXV.

Qui sectis sunt addicti, non solùm nihil norunt rectè, sed nec discere quidem dignantur. Galen. lib. 1. de Natur. Facult.